

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR.)

Telefon szám 16.

Felelős szerkesztő: SOÓTHY GYULA.

LAPTULAJDONOS

AZ ERDÉLYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre — — — — — 8 kor.
Félévre — — — — — 4 "
Negyedévre — — — — — 2 "

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Poenitentia publica.

A régi kereszténység nyilvános botrányokat nyilvánosan büntetett.

Ha Publius Quirinius Afer a deciusi üldözések során megtántorodott a keserű kínok között s szemre áldozott Jupiternek, ha egy szíriai hívó vértfertőzött vagy orgyilkosságot követett el, szörben és hamuban bűnhődött érte évtizedekig. Mert bár a régi Egyház szeretetben elment a vértanúságig, szociális téren a legépületesebb, önmagát kifosztó testvériségig, botrányokat sohasem tűrt. Az egészséges lelkű Sz. Pál, aki a korinthusiakhoz szóló levelében megírta a szeretet himnuszát, ugyanazon levelében keményen megbélyegzi a vértfertőzött. S a nagy szeretetben nevedekett Sz. János olyan éles tollal ír Diostrephes ellen, hogy szinte elcsodálkozunk, mert mi a szeretet alatt — öntudat alatti érzéssel —

valami nyálkás, édeskés lágyságot sejtünk.

A régi Egyház nagyon szerette az embereket és nagyon gyűlölte a tévedéseket. Akár türelmetlennek is nevezhetnők, ahogy az egészséges tüdő türelmetlenül vágyódik kifelé a dohos pincékből s az igazságszerető ember egész egyénisége türelmetlenül borzad a hazugságtól és intrikáktól. Türelmetlenségében nem tört ugyan senkit sem össze, ahogy a montanisták szerették volna, de a bűnössel mindig érezte, hogy a rosszba nem tud belenyugodni.

Ebben az intranzigens irányzatban, mely bámulatos szívóssággal ragaszkodott a tisztességeshez, a nemeshez és finomhoz, óriási kulturális erő és kitünő paedagógia volt. Így lehetett szuronyok nélkül féken tartani a lelkiismereteket s nevelni az egészséges európai közszellemet.

Ez az intranzigens hajlandóság

fajunkban is megvolt s míg megvolt, addig kemény gerincűek maradtunk.

Ma felő, hogy erősen megfogyatkozott bennünk s mintha elvesztettük volna az emberekbe és elvekbe vetett hitünket, mindenbe beletörődünk.

Nem tudjuk, vajjon vakság-e avagy elaggo népek tehetetlen lágysága, a hogy mi a nagy botrányokat fogadjuk! Kényeskedünk, ha sipszót hallunk a parlamentben, de a rendőrtrombita harsogása hidegen hagy, orrolunk a technikai obstrukcióra, de szemet húnunk a június 4-iki nemzeti szerencsétlenség előtt. Akárcsak a vénülő világfi, aki összevész a szabójával egy rossz öltés miatt s hidegvérrel csábít el romlatlan leányokat. Ilyen a mi kényességünk. S ennyi maradt az intranzigens hajlandóságunkból.

Nekünk nem lehet eléggé megfontolnunk, hogy a június 4-iki önkény példatlan szerencsétlenség a mi nemzeti történelmünkben. Árt a dinasztia-

T Á R C A.

Az olcsó csifkó.

A csikszeredai országos baromvásárok (a szépvizit fickónak hívják) nem szoktak éppen az utolsók lenni, amennyiben Háromszék, Brassó és Udvarhelymegyék közönsége a szükségletnek nem csekély részét innen szokta fedezni.

Hogy a „külsőföldi” ember miért szereti a csiki vásárokat, annak nem az az oka, hogy az állatállomány itt éppen prima minőségű volna, hanem inkább az, hogy a marha élősfilyának mibenlétével Csikban senki sincs tisztában.

Gyímestől Tusnádig és Csikszentdomokostól Kászonalizig számmal és betűvel kiírva, mindösszesen 1 (egy) hidmérleget tudunk, olyant, amelyet a közönség is használhat. De ez az egy is úgy ei van rejtve valahol a csikszeredai barompiaccon, hogy a sertéssel, szénával és más efféle megmérendő dolgokkal bíbelődő vá-

sáros ember annak csak a hírét hallja. Természetes dolog tehát, hogy a csiki szikulus az ő eladnivalójának súlyát és valódi értékét soha sem tudhatja. Így aztán könnyen csinálhat jó vásárt az itteni piacon a gyakorlott szemű vevő.

A főgimnáziumnál és a Törvényháznál az utcát már a kora reggeli órákban el állják az ilyen vevők, lesvén a tájékozatlan eladót, aki marhájáért csak úgy vaktában olcsó árat fog szabni.

Ott áll Kerekes Dénes is másik két társával, akikkel kompániában szokott belérkedni.

Szemes fiatal ember lévén, elég korán kieszelte, hogy a kis gazdaságot nemesak tenyeres munkával lehet gyarapítani, hanem a mások gyengéinek kihasználásával, cserebere útján is.

Ma azonban úgy találja, hogy az elvonuló marhás emberekkel nem lehet zöld ágra jutni. Igaz, hogy az eladóknak felelő része ma is tudatlanul, vaktában szab árat, csakhogy a „mai folyástól” nem lefelé, hanem éppen felfelé.

Itt jó Szekeres Dani bátyánk is, kezé-

ben egy kötőfékszárral s annak végén egy harmadikfüves szürke csikóval.

— Hej Danibá! Álljonza meg! Mit kér a csitkajáért?

— Mit-e? Hát mért kérded Dénes ecsem?

— Miért kérdem-e? Hát azért kérdem, mert a vásár az egész világon evel kezdődik.

— Hissze igaz, igaz; de én nem szeretném ezt a csitkót bellérembereknek adni.

— Hát mért nem? Nem adok én olyan pénzt, mint más?

— Olyannak olyant adsz, azt tudom; csakhogy nem adsz annyit! Mán pedig az a 15—20 forint, amit rajta nyerni akarsz, felfér nekem es!

— Ne bucsálódjék az én nyereségemmel, hanem adja csak rendes árába, mint másnak!

— Jól van no! Hát mit adnál érte?

— Hogy mit adnék? Hol szokta ezt a gazda a vevőre bízni? A vevő, — én es, — elvinné 40 krajcáron es, ha megkapná.

Danibáznak egyet villan a szeme, s szól:

Oberbauer A. Utóda

Budapest, IV. Váci-utca 41.

A legjobb hírnévnek örvendő és legrégebb egyházi szerek, ruhák, zászlók. stb. gyára. — Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

nak, mely nem vonhatja ki magát a történelmi kritika alól, árt az elnöknek, akit az odium celpontjába állított egy romlott politikus, árt a törvényhozók tisztességébe vetett bizalmunknak s a lelke mélyéig árt népünknek, mely egy perverz axiómát kénytelen lassankint elhinni, hogy tételes jog és erkölcsi erő felett egy még nagyobb hatalom áll: a fegyveres erőszak.

Nem látjuk a módját, hogy lehetne mindezen hathatósan segíteni. Nem lesz restitutio in integrum, mert hiányzik az érdekeltekben a tárgyilagosságnak, önzetlenségnek és szerénységnek az a foka, ami egy kielégítő, megnyugtató s kiengesztelő elégtételadáshoz szükséges. A június 4-iki események szerzői nem mennek vezekelni.

S ezért mi csak anyai megoldást látunk, hogy *mimagunk itéljük vezeklésre* a tetteseket. Lehetetlen a *bizalmas társadalmi együttélést* fenntartani azokkal, akiknek politikai korrektségébe vetett hitünk elveszett. *Lehetetlen politikailag támogatni*, jelenletünkkel felbátorítani, szavazatunkkal segíteni olyan embereket, akik a tranzigens politikában nem hódolnak az intranzigens etikának. Világos fővel és jóhiszeműen lehetetlen ezt megtenni. Csak vakság vagy erkölcsi enervatio vihet a június 4-iki tettesek körébe. Az éperkölsű és érett politikájú embernek útai máshová visznek. S ha ebben szakítás és meg hasonlítás van, ne féljünk tőle. Egészséges nemzetnek ki kell választani beteg tagjait.

Most éppen időszerű a poenitentia publica! . . .

Negyven krajcárért? Jól van Dénes ecsém! Adj nekem 40 krajcárt s vigyed a csitkót!

— Bolondoz kijed, vaj csúfolkodik?

— Nem én! Miről mondod, hogy csúfolkodnám?

— Hát arról, hogy emberséges vásárral egy ilyen csitkót 40 krajcárba még a bolond se hagy bé.

— Hiszem! De én behagyám, mert úgy es tudom, hogy nem tudod kifizetni.

— Áhán! Tudom hol jár az esze! Hát Isten neki s fakeszeszt! Leteszek bánatpénzbe tíz pengőt, s ha nem tudom kifizetni, legyen a kijedé! Mesze János koma, vedd a kezedre! Osztán a kezibe adod annak aki nyer.

— Hohó Dénes ecsém! A komád es bellérember, mint te. Hát csak vegye által Fodor Pál seküdt úr, mert benne inkább bízom.

— Bánja az ördög! Fogja az esküdt úr!

Kerekes Dénes ezek után leolvass 4 db. 20 fillérest s kérdi:

Jó-e ez a pénz Danibá?

— Mán hogy volna jó? Nekem krajcár kell, még pediglen negyven darab!

— Lesz az es! Éppen most váltatték a nagy trafikba. Tartsa a tenyerit!

A románok (oláhok) bevándorlása és egyes román írók.

Írta: Dr. Karácsonyi János.

Ha Anonymus az igazságot akarta volna megírni, nagyon jól kellett volna tudnia, hogy a görögök és a bolgárok csak 1025-ben léptek szövetségre a konstantinápolyi latinok ellen, addig pedig halálos ellenségek voltak. Tehát nem lett volna szabad őket már 896-ban szövetségessé tenni. De azért látjuk, hogy műve 41-ik fejezetében a *dux Bulgariae* című adiutorio Graecorum védi Nándorfejérvárt, mintha ez 896-ra nem volna legnagyobb történelmi képtelenség.

Éppen az, hogy Anonymus a XIII. századbeli állapotokat egyszerűen átteszi a IX. századba, kétségtelemé teszi, hogy műve csak a XIII. század földrajzi állapotait tünteti fel, de történelmi értéke teljességgel nincs. Aki arra támaszkodik úgy jár, mint aki nádszálra támaszkodik, magát nem tartja, de kezét megsebzí!

Nagyon helyesen teszi Paklisán, ha elengedi az 1231. és 1366. évekre tett hamisítványokra való hivatkozást. Igaz, hogy ő ezt azért teszi, mert szerinte vannak ezeknél régiebb 1222—24. évekből való igazi levelek, s azokkal lehet bizonyítani, hogy már 1202-ben románok (oláhok) laktak Erdélyben.

En is azt állítom, sőt még 1182-re teszem első román csapatok betelepítését Kercz és Szeben közé. Így tehát nagyon könnyű meggyeznünk, mert az igazi levelek mellett bizonyítanak, a hamisítványok pedig azt akarták volna bizonyítani, hogy Atilla idejétől kezdve mindig ott laktak.

A többiek, amiket Paklisán felsorol, mind félreértés, vagy szót sem érdemlő csekélység. Így művem 10-ik lapján nem azt mondom, hogy 1234-ben jelennek meg először a románok a Duna balpartján, hisz

pár sossal feljebb írom, hogy már 1182-ben áttelepített egy csapatot belőlük III. Béla Fogarasmegyébe. Lejebb csak azt állítom, hogy „legnagyobb számban és egyházigal már szervezve” tűnnek fel 1234-ben a Kápátok és az Al-Duna között.

Az, hogy az oláh vajdak első levele nem 1369-ben, hanem 1368-ban kelt, hogy az első román (oláh) nyelvemlék nem 1551-ben, hanem (ha igaz) 1521-ben kelt, hogy az első román monostor nem 1391-ben (mikor ezt állítottam hirtelenében csak a magyarországiakra gondoltam), hanem 1368-ban keletkezett, nem változtat azon történelmi valón, hogy a román nép és nemzet minden műveltségi jelzője három századdal későbbi, mint a magyaré.

Nagyon hibás azonban Paklisán abbeli okoskodása, hogy a művelődés jelzői és eredményei csak azért jelentkeznek három századdal később a román népnél és nemzetnél, mert ő a művelődés szempontjából a meddő bizanci egyházhoz csatlakozott.

Hát elég rámutatni Oroszország történetére és kislül, hogy ez nem igaz. Mihelyt egy nemzet elhelyezkedik, államot alkot és a keresztény vallást felveszi, monostorokra, püspökségre, városra, hivatalos kiadványra szükség van. A bizanci egyház megengedi, sőt nagyobb tért engedélyez a nemzeti nyelveknek, még inkább előmozdítja a püspökségek, monostorok, nemzeti nyelven írott könyvek keletkezését. Azért Oroszországban már 1037-ben érsekség és monostor keletkezik és ott már 1057-ből származó nyelvemlék, 1037-ben épült templom, 1100. táján írt nemzeti évkönyv található.

Egy tekintetben igazsága van Lupának. Ő művemet tendenciozusnak, irányzatotnak mondja. Hát ez igaz. De ez irányzatra nézve mindig büszke vagyok, mert ez irányzat a keresztény szeretet és béke. Sajnáltam tévedésben levő és kesergő ro-

— És leolvassá a 40 darab rézpénzt.

— Te Dénes! Nekem úgy rémlik, hogy ezek nem krajcárok! Vaj mit mondasz?

Kerekes Dénesnek az arcszíne kezd változni.

— Nem krajcárok-e? Hát mi a faranc volna?

— Ne tőlem kérdezd, hanem nézd meg, mi van rajta?

— Azon biz' egy kettős szám.

— Osztán mit jelent az a kettős?

— Azt, hogy két fillér.

— Ugy látod-e! Most hát hány fillért olvastál ide?

— Hát nyolevant.

— Annyit biz' a! Mi pedig a vásárt nem 80 fillérbe csináltuk volt, hanem 40 krajcárba. Hát csak hoccide 40 krajcárt!

— Mán hogy olyan krajcárt, ami most nem jár? Ki a sújnak van ma olyan pénze?

— Jár-e, vaj nem jár, azt te ne búsul! Me a 80 filléred, s nekem csak szúrkolj ki negyven krajcárt!

— Ne mókázzon Danibá! Negyven rossz krajcárért az egész Szeredát fel lehet akasztani.

— No ha fel, akkor én nyertem. Esküdt úr ecsém uram, ide azt a tíz pengőt!

— Micsoda tíz pengőt? kérdi az esküdt.

— Hát azt, aki ott van a markába.

— Itt? — Itt egy húsz koronás van. Ki látott tíz pengőt?

— Koronás, vaj nem koronás, tegye ide ne!

— Hohó Danibá! nem úgy verik a cigánt! Kijetek tíz pengőbe fogadtak s nem húsz koronába! Mesze Dénes, vedd vissza a 20 koronás bángódot, s hoccide tíz pengőt!

— Csakhogy nekem tíz pengőm éppen úgy nincs, mint 40 krajcárom, — mondja a bellér, nagy örvendezéssel tévén vissza a bankjegyet, amelynek már búcsut akart mondani.

— Mit? Hát elteszed azt a bángót? — szól bosszusan Danibá. — Látszik, hogy bellér becsületed van, mert csak avval lehet így megcsalni az embert.

— Ha én meg akarom esalni, ebbe Krisztushelybe sieggyek el Danibá! Mihent ségesen egy tíz pengős bángót kapok, váljak sátoros cigánnyé, ha kijednek oda nem adom!

— Válgék a filed tíz pengős bángóé! Cú ne!

Göbé.

mán testvéreimet s azért írtam kis értekezésemet.

De éppen azért nincs igazsága abban, hogy én értekezésemben megvetőleg, csúfolólag nyilatkoztam volna a román népről. Az, hogy sok ideig hegyi pásztor népnek tartom és írom a románságot, az nem megszegyenítő, hiszen én nagyon jól tudom és hirdetem, hogy minden nép maga a német és a magyar is keresztül ment a művelődésnek ezen a fokán. Volt mindenik vadász, azután pásztor s azután földműves és végül iparos és kereskedő. A jó, becsületes román embernek jó tulajdonságait én jobban elismerem, mint akár az alig egy évig Erdélyben tartózkodó német költő Opitz, mert ezt követeli — amit mindig — mindig igyekeztem megtartani a keresztény szeretet. De ugyanezen keresztény szeretet követeli azt is, hogy a tudatlan, vagy félrevezetett népet Magyarországra való bevándorlásáról felvilágosítsam.

(Vége.)

Iskolai Értesítők.

Egészségi állapot. Az egészségi állapotról szóló jelentésnek majdnem minden értesítőben az a legföltűnőbb tulajdonsága, hogy túlságosan rövid és semmitmondó. Mert az a néhány szó, hogy „gimnáziumaink egészségi állapota általában kielégítő”, semmiesetre sem kielégítő. Ma már ott vagyunk, hogy a higiénikus kívánalmaknak szemeltartása egyik legfőbb feladata az iskolának. A modern iskolaépületek e kívánalmaknak megfelelően épülnek. Az egészségi felügyelet, a melynek az iskolaorvos a lelke, némely intézetben kiterjed még a legapróbb részletekre is. Egyes helyeken a kormány maga felügyelteti meg egészségügyi szempontból az iskolákat. Ez az úgynevezett szakfelügyelet idővel üdvös intézkedéseknek lehet a kiindulópontja s fontossága semmivel sem áll hátrább, mint pl. a latin vagy más tárgy tanításának megfigyelése.

Az egészségi állapotot nem helyes pusztán abból a szempontból itélni meg, hogy hányan voltak könnyű, vagy súlyos, vagy fertőző betegségben, esetleg hányan haltak el. Ez csak statisztika, amely lehet kedvező, vagy kedvezőtlen, de egyáltalán nem mutatja az egészségi állapotot. Az iskolaorvos feladata nem merülhet ki abban, hogy a beteget megvizsgálja és gyógyítsa, hanem arra is gondot kell fordítania, hogy a tanuló a testi fejlődés legfontosabb korában lehetőleg kerülje ki azokat a veszedelmeket, amelyek az ő szervezeteének arányos fejlődését károsan befolyásolják. Ezzel az általános irányadó tétellel az iskolai életnek igen sok mozzanata függ össze a legszorosabban és ha ezen mozzanatok mind megfigyeljük, mérlegeljük, akkor kapunk igazi képet az iskola egészségi állapotáról.

Ilyen értelemben csak két értesítő foglalkozik az egészségi állapottal: a marosvásárhelyi és a kolozsvári.

A marosvásárhelyi iskolaorvos az intézet igazgatósága jelenlétében mindkét félévben megvizsgál minden egyes tanulót, megfigyelve testi fejlődésük állapotát, s ugyanakkor megtartva az általános

szemvizsgálatot is. Felügyelt a bennlakó növendékekre s fölöttük időnkint többször szemlélt tartott. Eljárogatott az írás- és rajzórákra, megfigyelte a tanulók ülését s felvilágosította őket a helytelen testtartás káros következményeitől. Gondja volt arra is, hogy jól szellőzött, szagtalan és portmentes legyen a tanterem levegője s legyen meg minden egyes helyiségnek a maga állandó és kellő hőmérséklete. Érdeklődött sportszerű és testedző elfoglaltsága iránt. Azt is megvizsgálta, hogy a növendékek ellátása (élelmezés, fürdés stb.) megfelel-e teljesen a kor kívánalmainak.

A kolozsvári gimnázium iskolaorvosa szintén részletesen és behatóan vizsgálta a tanulókat. Minden tanulónak egy egészségügyi törzslapot adott, amelybe bejegyeztek a családi és egészségügyi adatok, a tanuló testi fejlődése, súlygyarapodása, látása, a fogak épsége, a test tisztasága, a szellemi fejlődésnek, esetleg hanyatlásnak ellenőrzésére szolgáló észrevételek. Ezek az adatok évről-évre bejegyeztek s néhány év múlva igen értékesek lesznek az iskolai higiénának megállapítására s hathatósan közre fognak működni; hogy némely elavultnak látszó pedagógiai felfogás megváltoztassék.

A tüzetesebb vizsgálatok már eddig is szolgáltatnak egy pár érdekes és említésre méltó adatot. Így a fogak megvizsgálása alkalmával kitént, hogy a megvizsgált 462 tanuló közül teljesen épogú 28 százalék, a többi hibás fogú. E kedvezőtlen eredmény mindenestre arra kell, hogy indítsa az illetékes tényezőket, hogy az ifjúság fogainak kellő gondozását illetőleg valamely alkalmas megoldásról gondoskodjanak. Érdekes eredmény az is, hogy a tanulók 23 százaléka rövidlátó.

Az egészségügyi tanítás elősegítésére új dolog az egészségügyi szertár beállítása, amelynek értékes gyűjteményét a felszerelési átalányból szerzik be, de a fáradszatól iskolaorvos maga is folyton gyűjt, rajzol, rajzoltat a szertár részére, amelynek célszerűségét még a laikus embernek is be kell látnia. Azonkívül tanulmányi kirándulásokot rendez, iskolai írásbeli feladatokat készített, mindezeket kizárólag azért, hogy az egészségügyi oktatást emelje és eredményesebbé tegesse.

Az ilyen részletes és mindenre kiterjedő tevékenység méltán érdemli ki a legteljesebb elismerést. S ha erről az értesítő be tud számolni s nem kiméli a betűt, akkor — de csakis akkor — általános képet nyerhetünk az iskola egészségi állapotáról. Ilyent pedig — mint említők — csak két értesítő nyújt, a többi több-kevesebb változtatással egyszerűen leközi — mert jobbat nem adhat — azt a jelentést, amit a múlt évben lenyomatott. Könnyű munka. Így eshetik meg aztán, hogy a statisztikai adatok némely értesítőben ellenmondanak az egészségi állapotról szóló tudósítás adatainak.

Alkoholelles mozgalom. Egyik-másik értesítőnek ilyen című közleménye is van. Igaz, kevésnek. Amiből mindjárt le is vonjuk a következtetést. De hogy világosan beszéljünk, rá kell mutatnunk a mozgalom eredetére.

Az erdélyi r. kath. státus középiskoláiban működő tanárok egyesülete az 1911. ápr. 19-én Gyulafehérvárt tartott közgyűlésén egy indítványt fogadott el az alkoholelles iskolai egyesületek alakításáról. Jelen esetben nagyon fontos, hogy egyhangúlag s nagy lelkesedéssel fogadta el. Eképpen határozattá válván, a főhatósághoz terjesztett föl jóváhagyás végett. A főhatóság 1114—1911. ig. tan. sz. alatt ajánlja az ilyen egyesületek alakítását.

Azt hinné az ember, hogy most már a tanárok gőzerővel fognak sietni az egyhangú határozat végrehajtásával. Ellenkezőleg, a tanárok — úgylátszik — utólagosan újból megfontolás tárgyává tették az egyhangú határozatot s ennek eredményeképp az egy Csíkszeredát kivéve, sehol sem működik az alkoholelles egyesület. Székelyudvarhelyt még talán van, de jobb hallgatni róla.

Megvallva az igazat, ennek a nagyjelentőségű határozatnak a végrehajtásától való vonakodás kissé érthetetlen. Tény, hogy minden tanári testületben kell hozzá legalább egy tanár, aki az alkoholnak kérelhetetlen ellensége. Egy ilyen vonzó példa az alkoholelles egyesület megalakításánál nemcsak megbecsülhetetlen, hanem úgyszólván nélkülözhetetlen is. Azután szükséges az is, hogy a tanári testület többi tagjai e példához némiképp hajlandóságot mutassanak, mert marandó hatást csak akkor lehet az ifjúságra gyakorolni, ha a tanárok egységes állásponton vannak s ezt tettekkel bizonyítják.

A határozat végrehajtása új munkakört nyitna meg, új elfoglaltságot adna. Ez is talán nehézség. Valóban azt kell hinnünk, hogy a nehézségek leküzdhetetlenek, ami már azért is nagy baj, mert vesélyeztetni a tanáregyesületi közgyűlések határozatainak komolyságát.

Mégis, hogy úgy tessék-lássék, némely gimnáziumban volt egy pár alkoholelles előadás. A kézdivásárhelyi értesítő azt mondja, hogy az igazgatóság, a tanártestület minden tagja az egészségügyi tanárával együtt az ifjúságot több alkalommal felvilágosította a szeszes italok káros hatásairól s minden eszközt felhasználtak, hogy visszatartsák a szeszes italok élvezésétől.

Kolozsvárt a természetrajz tanára küzd nagy buzgalommal az alkoholizmus ellen. Az első osztályban a szőlő tárgyalása alkalmával felvilágosította a tanulókat a szeszes italok okozta veszedeletről. A második osztályban a gabonafélék ipari feldolgozásának tárgyalásakor ismertette rövid vonásokban az alkoholizmus bűneit. A negyedik osztályban a cukorfélék és az erjedése elbeszélése után eléjik tárta a szeszes italoknak a gyermek szervezetre való káros befolyását. Az ötödik osztályban az embertan befejezése után szólott a szeszes italok és a növényi alkáliák káros befolyásáról az ember szervezetre. A hatodik osztályban a szeszgyártás magyarázata alkalmával utalt eddig szerzett szomorú tapasztalatokra, melyek az alkoholnak a belső szervekre, az egyénre, a családra és a társadalomra való káros behatását illusztrálják, hogy ezáltal mintegy vértézve álljanak az élet ily irányú veszedelmeivel szemben.

Bármilyen tanulságos is az egyes tárgyak azon részét, ahol az életbe bekapcsolódik, elmélkedés tárgyává tenni a mi céljaink szerint, mégsem pótolhatja azt az emlegetett egyhangú határozatot, mert nincs az akaratra elhatározó befolyással. Azért kell egyesületet alakítani, hogy a tagok fogadalmat tegyenek az absztinenciára s morális pressziójuk hatása alatt aztán minél többen sorakozzanak a zászló alá. Aki egy évig abstinens tudott lenni, annak a második évben kevés lesz a kísértése. Az akaratot hódolatra kell kényszeríteni.

Nem elég tehát a felvilágosítás. Verba volant, facta loquuntur. Tetteket sürgetünk, követeljük a gyulafehérvári kongresszus határozatának a végrehajtását, mert az alkohol a züllés útjára kezdte már terelni az ifjúság egy részét. A nevelés szegénye, ha az akaratérő akaratgyengeséggel devalválódik s észrevétlenül oda fejlődnek a dolgok, hogy az intézet csarnokától képzett koresmahősök búcsuznak.

(Folyt. köv.)

Censur.

A bányavidéki esperesi kerület koronagyűlése.

Kocsin és vasúton s mindkettőn kombinálva, hosszú, nehéz kerülő utakat megtéve, három vármegye határából gyűlt egybe Abrudbányán a bányavidéki esperesi kerület papsága koronagyűlésre. Fáradságunkat feledtette nemesszívű házigazdánk és többi paptestvéreink tanító, bátorító és lelkesítő szeretete ami összejövetelünknek életet s további működésünkre, küzdelmünkre kiható melege, energiája volt.

Az ideai koronagyűlést is — amint ez már bányavidéken kezdettől fogva szokássá vált — félórai szentségimádás vezette be. Az ősrégi, állítólag római falakon épült sok viszontagságot átél, pazarul berendezett művészi alkotású hatalmas templom boltívei alatt nemcsak a papság imája szállt fel a szentségi Jézus trónjához, hanem a jó lelkipásztor szavát követő buzgóbb hívek áhitatos íohásza is, akik közül többen a szentáldozáshoz is járultak. Adoratio végeztével Müller János boicai plebános gondolatokban gazdag, tartalmas, nyugodt szentbeszéde kötötte le a hallgatóság figyelmét s erős szálakkal fűzte a szíveket az Oltárízentségben jelenlevő Ur Jézus Krisztushoz. A segédlettel tartott szentmisét Máthé István ker. főesperes celebrálta.

Szentmise után vendégszerető házában nyitotta meg a koronagyűlést a kerület főesperese s miután őszinte szeretettel üdvözölte a kerületből ugyan s mégis többnyire messze földről érkezett paptestvéreit, mélyen belenyúl — megnyitójában — az élet mélységeibe s onnan kímelve megmutatja a világalomra törekvő idegen fajnak céltudatos számításnak jobbügyre méltó buzgalommal párosult testet-lelket megőelő aknamunkájában a „modern gyermeknevelést”, melynek eredménye egy, a néma bűnnek hódoló, enervált, komoly, nemes munkára képtelen, vezetésre eo ipso nem való szána-

lomraméltó rabszolgá nemzedék. E szomorú kép láttára szinte kétségbeesetten markol bele paptársai szívébe, hogy kiváltsa onnan a krisztusi szeretetnek izzó hevét e veszni készülő nemzedék iránt s esdve kér, hogy bár megfeszített munkával, szívünknek egész szeretetével, lelkünknek teljes energiájával mentsük meg az ifjúságot Istennek és édes magyar hazánknak.

A főesperes megnyitója mély hatással volt a ker. papságra, minek folytán a maga részéről a legodaadóbb tevékenységet ígéri, egyben a siker érdekében azon kérréssel fordul Püspök Urunk Ónagyméltóságához, hogy a „Közös főpásztori szöveget az ifjúság erkölcsi neveléséről” (IV.—1912. sz. körlevél) tekintve annak fontosságát és hatékonyságát, népies nyelven megírva, sokszorosítsa, hogy azt a hívek kezébe adhassuk, hogy azt otthonában sokszor olvassa, a helyes nevelés elvei a szülők vérébe menjenek át.

Kegyelmes Főpásztorra iránti ragaszkodásának ad a ker. papsága kifejezést, amikor öt 25 éves papi és 15 éves püspöki jubileuma alkalmával messze bajor földön üdvözlő, egészséget és bőséges kegyelmet esdve szeretett Főpásztorára.

Tárgyalás alá veszi a koronagyűlés a torda-aranyosi esp. ker.-nek az egyházi pénzek kezelésére vonatkozó tervezetét de azt az ügynevezett helyi kezelésben nem tartja szerencsés gondolatnak, mert saját szomorú tapasztalataiból ismeri azokat a kinos, sokszor az egyházzal való szakításra is vezető helyzeteket, amelyek a felgyülemlett hátralékos kamatok s problematikus biztonsági tőkék behajtása alkalmával elő szoktak állani, hanem igencsak megvalósíthatónak tartja e szép ideát, jól szervezett banki kezelésben, amelynek részekre osztható részvényei (hogy a legszegényebb egyházak is hozzájuthassanak) oly körülmények között volnának elhelyezendők, hogy soha kezükbe ne kerülhessen olyanoknak, akik a bank egészséges irányú működését befolyásolhatnák.

Eme központi banknak, mely a torda-aranyosi esp. ker. papsága által körvonalozott célt szolgálná, azután lehetnének a periferiákon lelkiismeretes informátorai, exponensei, amint az Albinának és a többi erdélyi pénzintézeteknek a szász és román papok.

Igy lenne jótékonyan gyümölcsöző az egyházi tüke, anélkül, hogy az esetlegesen vele járó ordiumot érezné.

(Folyt. köv.)

Repülés Gyulafehérvárt.

— *Alkalmi tudósítónktól.* —

Egy hang a vár felett....

A rözsepattogástól kezdve, melyet valamelyik ősember tüzgerjesztő készsége indított meg itt a Maros partján, — egész a Vlaicu gépmadara herregéséig hosszú a kulturának útja és sokféle a hangja. Mikor a dákok és rómaiak pajzsa döngött, mikor honszerző magyarok nyíla süvöltött, mikor az első harangszó kondukt fenn az Árpád-kori templom tornyán: mindegyik hang új kultúra beharangozása

volt. A Vlaicu gépeé is az: a halálra szánt, vakmerő technikai kulturáé. Csak az ember ugyanaz: a rözsekokteg körül guggoló vagy a repülőgépen elmerengő ember: egy darab föld s egy darab örökkévalóság, — uralomra hívott, földet, vizet, levegő-océánt meghódító, hatalmas és... gyöngye ember, aki Marconi-gépen játszik, de néha halálos üzenetet, s repülni indul — keresztvetéssel.

A hangárban.

Hetek óta híre járt, hogy Vlaicu jön s nekünk is bemutatja az új idők legnagyobb találmányát: a gépet, mely a földet is odahagyja. Nagyboldogasszony napjáig még csak papíronon begyeskedett a hír, de akkorra a vár déli részén, a nagy katonai gyakorlótéren, ahol rendszeren csak bakkanások dobbanása s huszárlovak ütemes dobogása hallszik, herényen hangart tákolta össze — faluhelyen azt mondanák, hogy félszert — a nagy vendégnek. A gépmadár megjött. Nagy zöld társzekér hozta, rajta hatalmas betűkkel az írás: »Aeroplán. Vlaicu. Nr. 2.« Ez már a második gépmodellje a szorgalmas fiatal mérnöknek. Az elsőt eladta a román kormányának.

Egy koronáért mindenki megtekintette a gyorsan összeállított könnyű alkotmányt. Ha szerencsével járt, a tervező mérnököt is ott kapta. Nyulánk, barna, rokonszenves képű fiatal ember. A bajuszát angolosan nyírja. Elébe állottam s bemutakoztam:

A Közművelődés munkatársa vagyok. Vallatóra szeretném fogni a mérnök urat.

Elmosolyodott s a kezét nyújtotta.

— Szívesen szolgálatára állok. Megszoktam már az efféle faggatást.

— Hány éves mérnök úr?

— Ma töltöttem be a harmincat. 1882. aug. 16-án születtem.

— Magyarországi ember-e mérnök úr, hogy olyan jól beszéli nyelvünket?

— Az vagyok. Szászváros mellett Bencenen születtem. A középiskolát a szászvárosi ref. kollegiumban végeztem hat éven át. A két felső osztályt Nagyszebenben jártam.

— A technikát Pesten végezte — nemde?

— Csak két félévet. Nyolc semestert a müncheni műegyetemen töltöttem.

Elmondotta azután, hogy gépész-mérnöki oklevéllel a kezében egy évig az Opper automobil-gyárban működött, azóta magánpraxist folytat. Első gépét három évvel ezelőtt készítette. Magyar honos lévén, felajánlotta gépét a magyar kormányának, mely azonban pénzhány címén elutasította ajánlatát. Arra megvette a gépet a román kormány, mely most a második gépre is ráteszi a kezét.

— Mi az önálló e gépen mérnök úr?

— Több részlete önálló. Két csavart használok, mások csak egyet. Az egész szerkezet alumínium csövön függ. A szárnyaknak csak a kerete fa, egyébb része vaszon. A súlypont úgy van elhelyezve, hogy felborulástól, hirtelen zuhanástól nem kell tartanom. Ha repülés közben szerkezeti zavarok állanak be vagy felmonmaná a motor a szolgálatot, csak rézsut ereszkedve érnek földet, akár a madarak.

— A motor is a mérnök úr találmánya?
 — Az nem. Amit itt lát, az a legjobb rendszerű motor, a francia Gnoménak találmánya. Mások Deimlert rendszerűt használnak, de az sokkal gyarobb. Az én motorom 75 kg. nyom, s 50 lóerős. 250 km. hosszú útra megtöltöm 60 liter benzinnel s akkor híven kitart. Ha felszállok, meglegí majd a gép erős bűgása. Ne csodálkozzék rajta, hisz a légesavar percenkint 700-at fordul s a motor 1300-at. Olyan zajt csapok majd, mint egy cséplőgép.

— Felszállhatnék-e én is mérnök úrral?

— Hány kiló uraságod?

— Ugy 70 vagyok.

— Ez sok egy küssé. Én csak 50 kg.-ot vihetek magammal.

— No akkor az egyik főgimnáziumi tanárt szólítom fel. Az csak 47 kg. nyom. Még csak h.-tanár.

— Szívesen magammal viszem, ha elég bátor hozzá s nem szédül le a magasból. Egyébként megjegyzem, hogy csak egy ülőhelyes a gépem.

— Szerencsés útat mérnök úr!

— Köszönöm. Csak kedvezzen az idő. Nem szeretném a közönséget hiába kifársztani a gyakorlótérre.

Ezzel elváltunk s vártuk a vasárnap délutánt. S velünk még vagy tizennégyezer ember...

A felszállás.

Vasárnap délután két óra. A hangár felett lobogó fehér zászló keményen feszül. Erős a szél...

Négy órára mintha alább hanyatlott volna a szél ereje. A fehér lobogó lelescsuklik. Vlaicu meglegedetten dörszöli a kezét. S a teméntelen ember mind remél. Volt ott úgy tizenkétezer ember. A mérnök bemegy gépéhez. Megvizsgálja minden részét. Kenik a forgó részek tengelyeit. Elfogy reájuk úgy 20 kg. ricinusolaj. Megtöltik a motort. Elfogy újabb 50 kiló. Ez már benzin. A gép immár 280 kiló. A körülállók csóválják a fejüket. »Küssé sok» — gondolják. »Ez csak gurulni fog.» De hát nemcsak gurult.

Öt órákor már csak enyhe szellő járt.

Hat markos benceni oláh ember kigördíti az apró kerekeken járó gépet a hangárból. Vlaicu belé ül és keresztet vet. A közelben egy katrincás oláh asszony áll s szintén keresztet vet. Megindítják a benzimotort. A Gnome-gép erősen berreg s vinné sebesen elő a gépet. Hátról azonban tizenkét kemény marok tartja. Nem eresztik. Hisz akkor csak gurulás lenne. A Gnome-gép csavarja süvítve, bűgva forog. A fel nem használt energia gyarapszik. Most megadja az aviatikus a jelt. A gép előre fut úgy öt méterrel s azután elkezd emelkedni. Öt óra öt perc.

Az óriási tömegben moraj zúg végig. Egy hangos »ah« kiálltás és mindenki mérőn nézi a gépet. A katrincás oláh asszonynak könny szökik a szemébe s összefonódik a két keze. A Vlaicu anyja az...

A fia már magasan jár. Kezdi forgatni a kormánykereket. A Rózsmál felé indul. Biztosan, nyugodtan szeli a levegőt. Csak a gépje bűg. S a bűgás oly erős, hogy zarára minden madár megriád és siet el a környékről. Két fecske kíséri egy darabig

s azután azok is elvonnak. A gépmadár pedig csak száll-száll. Ezernyi szempár s temérdek távcső kíséri útját. Bűgása betölti az egész Marosvölgyet s fényes alumínium csövén ragyog a nap sugar. A szőlők felől befelé fordul. Számítom a percek. Még csak tíz perce van a levegőben s már hazajött a szőlők felől s benn jár Marosváradja felé. Ujra megfordul. Most már tovább jár. Künn lebeg a nagy erdő felett s ügyettség, hogy túljár a Mammuton. Talán Zalánra siet. Ujra megfordul s jön hangos zúgással befelé. Lenn a gyakorlótérre a katonazene játszik, s a vadászkiáltás, zengő szólóját hozza ide a szellő. Éppen azt fújja, hogy: »Messze a nagy erdő...»

A gépmadár már a Maroson túl jár. A szomszéd hegyoldal faluinak népe künn lesi a faluszéleken a nagy repülést. Feléjük is ellátogat, hadd lássák közelebről.

Lenn a pályaudvaron nagy riadalom van. Ott vesztegel a gyorsvonat s nem indulhat tovább, mert az utasok kiszállottak a repülőgépet nézni. A gépmadár észreveszi őket s lejjebb ereszkedik. Ugy látszik, mintha velük akarna tartani. Az utasok sietve felkapaszkodnak, a kalauz síjja megszólal s a brassói gyorsvonat indul Tövis felé. A gépmadár a magasban nyomába kél. A mozdonyvezető megereztli a masinát. A nagy vasoklosszus prüszkölve siet a síneken. Vlaicu utána. Söt nemcsak utána, hanem előtte is. Hamarosan elébe vág a büszke vonatnak. Még böstörködik is vele. Visszaforog az utolsó koesi fölé, s azután újból eléje kerül az egész gyorsvonatnak. Pompás repülés volt. Gyorsabban járt a gyorsvonatnál. S a földön guruló lassú alkalmatosságra mintha reá írta volna e lesumtó szót: Ócskavas!

Közben az édes anyja szívszorongva várta a fiát s a nagyközönség türelmetlenül leste a letűnt gépmadarat. A gyakorlótérrel nem lehetett látni a ritka verseynt.

Vlaicu elkísérte úgy 10 km.-re a gyorsvonatot s azután jött visszafelé. Mind magasabbra emelkedett. Lehetett úgy 700 méterre. Nagyokat kerengett a templom körül s azután leszállott szép, lassú ereszkedéssel. Az édes anyjának megkönnyebült a szíve. A tömeg pedig sietett feléje. Most már nem bűgött a csavar, hanem annál erősebben hangzott fel a tapsvihár, a hangos éljen.

Öt óra 45 perc.

Vlaicu kipirulva, kiizadva száll ki a repülőgép nyergéből. A tömeg pedig fut-fut s vízi kézzel e csodálatos alkotást, mely egy új világot hozott közelebb hozzá.

Hét órára csendes volt minden. Fenn a fényességes, nagy csillagok tüneztek fel. S lenn a kisfaludi országútról egy szekér zörejét hozta a szellő...

H I R E K.

Az egri érsek halála. Samassa bíboros halálával az új Magyarországnak egyik vezető embere szállott sírba. Bár taktikai kérdésekben olykor szemben állott a legújabb Magyarország embereivel, alapjában ő sem

áhitott egyebet, mint az új nemzedék: az Isten országát s annak igazságát. Halála nemcsak azokat borítja gyászba, akiket lelkehez közel állóknak hitt, hanem mindazokat, akik Krisztusban testvérei voltak.

Személyi hírek. Zomora Daniel praelatus kanonok, p.-helynök Stoss fürdőről (Abauj-Torna vm.) hazaérkezett s átvette hivatalát. — Dr. Balázs Endre papnevelői kormányzó több heti külföldi útjából visszatért. — Dr. Péter Antal theol. tanár rokonai látogatására néhány napra Gyergyóba utazott.

Párisi vendégek Gyulafehérvárt. A vitéz negyvennyolcas honvédezerednek, nemeskéri Kissnek leánya, férj. Coudekerque-Lambrechtné Párisból atyja hazájába jött, hogy a magyar viszonyokkal személyes tapasztalás révén ismerkedjék meg. Nagyboldogasszony napján útja városunkba is elvezette, ahol különös érdeklődéssel tekintette meg leánya kíséretében a székesegyházat s a Bathyhány könyvtárt. A rokonszenves megjelenésű, de egészen francia úrinő mindenütt szaporán jegyezgetett. A jegyzetéből könyv készül, rokonszenvből, közvetlen benyomásokból, utánjárásból leszűrődő könyv a magyar ügyekben annyira tájékozatlan francia közönség okulására.

Áthelyezések. Wéger Lajos segédlelkész Gyergyóremetéről Gyulafehérvárra és Székely János segédlelkész hasonló minőségben Gyulafehérvárról Székelyudvarhelyre helyezte át a főpásztor.

Alapítványi helyek betöltése. Az erdélyi r. kath. státus igazgatótanácsa augusztus havi gyűlésének határozata értelmében a státus különböző intézeteiben a következő pályázókat vették fel:

I. A kolozsvári Szt. József-finevelőbe: Simay Ernő, Pap János, Schillán Ferenc, Gál Gyula, Werger Gyula, Páder Károly, Csizsér Béla, Karda István, Lakatos Imre, Végh Gyergely, Bene János, Várhelyi István, Biró F. Gyula, Schronk Lajos, Krisztyán Aladár.

a.) A kolozsvári Mária Terézia finevelőbe: Kirsch Vilmos, Ferenczy Sándor, Ferenczy László, Kempfe József, Bacsó András Kálmán, Grész Károly, Simon Ákos, Benke Lajos, Marthy Dénes, Welle Zoltán, Reek Endre.

II. A csíkszeredai finevelőbe: Kovács Károly, Kádár Rezső, Simon József, Fazakas Balázs, Kovács Antal, Porumba Jenő, Ferenczy Pál, Karda Mihály, Beke Benjamin, Madaras Sándor, Péli Béla.

III. A gyulafehérvári finevelőbe: Bodó Gábor, Jezerszky Rezső.

IV. A kézdivásárhelyi finevelőbe: Bajcsi Lajos, Keserű Dénes, Rác Vince.

V. A marosvásárhelyi finevelőbe: Gábosi László, Szász Béla, Kajtár Lukács.

VI. A székelyudvarhelyi finevelőbe: Dobay Imre, Asztalos Jenő, József Lajos, Tamási Áron, László Ferenc, Máthé Árpád, Bokor András, Molnár Jenő, Rettégi Ferenc, Hajdu Kálmán, Gondos Gyárfás.

VII. A nagyszebeni Terézvárvázba: a.) fiúk: Tanczer Jenő,

Major Richárd, Hartnagel János, Bruck Győző, Szafesák József, Simon Márton, Váncsa András, Koródy Menyhért, Bartók György Aladár, Nemes Lajos, Ziegler Manó, Dálnoki Endre, Albert János, Pálfi János.

b.) leányok: Péter Erzsébet, Linczinger Margit.

Az Oltáregyleti Lap szerkesztősége kéri a munkatársakat, hogy dolgozataikat még e hó folyamán alulírottához megküldeni szíveskedjenek. Soóthy Gyula, Tapolca, Zalamegye.

Őn gyilkosság. A gyávaság is ragadós, nemcsak az életbátorság. A minap egy tiszthelyettes követett el városunkban botránys körülmények között öngyilkossági kísérletet, a múlt pénteken pedig egy fehérvári jómódú oláh család sarja: C r e i v e a n János emelt magára a Papok kertjében fegyvert. A lövés zajára figyelmes járókelők odasiettek a tett színhelyére, de már késő volt. A szakaszvezető jól talált: a golyó kioltotta életét. Tettének oka állítólag gyógyíthatatlan betegsége volt. Vasárnap délután temették el a szokásos katonai pompával a temetőbe.

Magyar fényképész sikere külföldön. Míg a legtöbb iparosunk és iparművésziünk pályafutása alkoholba vész, az a néhány emberünk, aki józan és törekvő marad, megmenti, amit mások pazar kézzel vesztettek. Sternád Albert fehérvári fényképész nemcsak ezt a kis körzetet elégti ki fényesen, hanem mesze idegenben is magára vonta a figyelmet. Nemrégiben dr. Wagner Péter fribourgi (Svájc) egyetemi tanár kereste meg, hogy számára a Battyány könyvtár régi hangjegyeinek fényképmását küldje el. A minap pedig a párisi Saint-Geneviève könyvtár igazgatója, Boinet Amadé kérte sürgősen Sternádot, hogy a híres Codex Aureus nyolc lapjának hasonmását küldje Párisba. Dr. Köhler Troyeshöl kereste fel elismerő soraival s a többi között azt írta a fehérvári fényképész munkájáról: „Ugylátom, hogy felvételei kitűnőek s remélem, nem tagadják meg tőlem támogatását, ha eddigi Codex felvételeim egyikét-másikat jobbakkal akarom majd pótolni.” A német tudós elismerése annál inkább számottevő, mert ő maga kitűnő géppel ezer számra tesz igen jó felvételeket.

A szomjúság nemcsak bennünket gyötör ebben a nagy melegben, hanem eleink is panaszkodóra fogtak a dolgot, mikor hosszas betűvetés után igen megsomjaztak. Az egyik Codex-másoló keservesen sóhajt fel a lapszéli jegyzetben: »Hog' (hogy) ihatnám«, a másik meg mintha a szentmiklósi pappal ingerkednék odáírva 1520-ban a pozsonyi Codex végére a zokszót: »Jaj, hogh' faradek bor ythlan« (Jaj, hogy íradék bor-ítlan).

Egyetemi magántanár. A vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. D e m e t e r Györgynek, a kolozsvári tudomány egyetem orvostudományi karán fennálló törvényszéki orvostani tanszék tanársegédének a kolozsvári tudomány egyetem orvostudományi karán a Törvényszéki orvosi vizsgáló módszerek tanából egyetemi magántanárrá történt képesítését jóváhagyólag tudomásul vette és nevezett e minőségében megerősítette.

Konkurzus. A Szent István első ap- magyar királyról címzett erdélyi szent Ferenc-rendi tartományi konkurzus hírdet. Papnövendékei közé felvételnek olyan róm. kath. vallású ifjak, kik a szerzetesi pályára magukban hivatást éreznek és legalább a gimnáziumi IV. osztályt jó sikerrel elvégezték. A felvételre pályázók folyamodványukat küldjék az erdélyi szent Ferenc-rendi Tartományfőnökséghez Vajdahunyadra. A nevelés a rendben teljesen ingyenes és semmiféle terheket nem ró a szülőkre. A papnövendékek az unjonev elttelvel filozófiai és teológiai tanulmányaikat itthon (esetleg külföldön) elvégezve, pappá szenteltetnek és lelkesi teendőikkel, elemi és középiskolai hitoktatással stb.-vel bízhatnak meg. A folyamodvány mellékletei: a) keresztlevel, b) gimnáziumi bizonyítvány, c) erkölcsi bizonyítvány az illetékes lelkesi hivataltól, vagy hittanártól, d) orvosi bizonyítvány, e) a szülők (vagy a gyám írásbeli nyilatkozata arról, hogy beleegyeznek abba, miszerint gyermekük szerzetesi pályára lépjen és tőle semmi anyagi támogatást nem várnak. *P. Csizsér Elek*, tartományfőnök.

Szavazzunk! Szavazzunk! A Gyer- győszentmiklóson székelő »Alkoholelles Szövetség« széleskörű mozgalom megteremtésében fejt ki lelkes tevékenységet, hogy a korcsmák vásár- és ünnepnapj, valamint a választások napja alatti 36 óras zárvatartása érdekében olyan erős közvélemény emelje fel követelő szavát, amely a magyar törvényhozást is cselekvésre készíti. E célból az ősszel egy nagyszabású memorandumot juttat a törvényhozók színe elé, amelyben a korcsmák vásár- és ünnepi, valamint a választások napja alatti 36 óras zárvatartásának megvalósítását haladéktalan nemzeti követelménynek mutatja be. A memorandumhoz már előre gyűjtik az aláírásokat. Eddig is több ezerre rúg az aláírások száma. A Szövetség ezúton is kéri mindazon nőket és férfiakot. — 16 éven felül — akik a kérdésben az Alkoholelles Szövetség álláspontján vannak, szíveskedjenek a memorandumhoz aláírásokat gyűjteni. Aki ezt megtenni szándékozik, az vegyen egy ív miniszter-papírt és annak az első oldalán felül írja oda:

»Folytatólagos aláírasi ív a korcsmák vásárnapj, valamint a választások napja alatti 36 óras zárvatartása érdekében«.

És aztán írassa alá minden jó ismerősével.

Az ívnek csak 1. és 3-ik oldalára kell írni, mégpedig 2 hasábosan. A név olvashatóan írandó ki a f o g l a l k o z á s, l a k h e l y és megye megnevezésével, hogy az aláírás hitelessége ellen kifogást ne lehessen tenni. A megtelt ívek »Az Alkoholizmus Ellen« szerkesztősége címre küldendők be augusztus hó végéig. Az aláírasi íveket a memorandumhoz kötteti a kezdeményező »Szövetség«.

Ritka szép ünnepélynek volt színhe- lye a szerdahelyi róm. kath. plebánia folyó évi augusztus 11-én. Akkor foglalta el ugyanis Várady Gyula új helyét. Az egyházközség nevében — a szépen földszített templom előtt — dr. Kabdebó Ernő ügyvéd magasszárnyalású beszéddel üdvözölte az új plebánost, mire az új lelkes szerzetreméltó modorával híveit a vallásosságra, krisztusi és felebaráti szeretetre és magyar mivoltuk megbecsülésére buzdította. Majd az ünnepélyes szentmise bemutatása után a község értelmisége — vallás

és nemzetiségkülönbség nélkül — köz- ebédre gyűlt össze, hol a jelen voltak üd- vös és tanulságos felköszöntőkben gyönyörködhettek Az új plebánosra felköszön- tőt mondott dr. Kabdebó Ernő, dr. Bruch- ner járási főszolgabíró, Sóhalmy vezető járásbíró és dr. Macellár ügyvéd, melyre az ünnepelt oktató és tanulságos beszé- dekben válaszolt. Végül azon óhajással oszlott szét a társaság: adja Isten, hogy az új plebános nehéz munkáját siker kor- onázza.

A repülőnap jövedelme hozzávetőleges számítás szerint 8000 korona volt, amiből 6400 korona a repülő mérnöké. Természe- tesensokkal több lett volna a befolyó összeg, ha a kordonon kívül tartózkodó, mintegy 8000 főnyi tömeg is fizetett volna.

Bucsú. Bálványosfürdőn Nagybol- dogasszony napján verőfényes, szép idő- ben volt a bucsú. A világhírű Büdösbar- langhoz vezető út mellett éppen 20 évvel ezelőtt állította fel a buzzó báró Apor Károlyné a lourdesi Szűz szobrát. Kovács Gergely, az új torjai káplán körmenetben vezette a híveket Torjáról a szobor elé és ott szentmisét mondott. Sipos Sándor III. é. teologus szép alkalmi beszéddel han- golta buzzó áhitatra nemcsak az egyszerű hívőseget, hanem a nagyszámban egy- begyűlt előkelő fürdővendégeket is. Az éneket Biró József kántortartó vezette.

Külföldi utazási ösztöndíjak. A vallás- és közoktatásügyi miniszter az 1912—13. tanévre dr. Sárffy Andor, dr. Hovhannesian Eghia, dr. Gyulai Tidor, dr. Selényi Pál és dr. Pólya György jogtudornak, böl- csészettudoroknak, dr. Ortway Rudolf ko- lozsvári egyetemi tanársegédnek, Kramer Tamás budapesti egyetemi végzett hittan- hallgatónak 2000 korona, továbbá dr. Szi- gethy Lehel kecskeméti ref. jogakadémiai tanárnak, dr. Magyar Zoltán és dr. Herz- kog Ottó jogtudornak, nemkülönben dr. Kovács József műtőnövendéknek 1000 ko- rona külföldi utazási ösztöndíjat engedé- lyezett.

Szerkesztői üzenetek.

B. I. Csiktaploca. Ez kitűnő volt. Ilyent más- kor is kértünk.

K. F. Sehogysem tudtunk már B. közleményének e számban helyet szorítani. A szurtos nyomdászinas amúgy is sokat kilagyott.

M. E. Vánlaffalva. Kérem egészen más dolog lapot szerkeszteni és más dolog pletykákat terjeszteni. Pletykákat az utcai kofa is terjeszt, de azért őt még sem lehet újságíróknak mondani. Epen azért nem ambícióilánk az illető lapnak a „szenczióit“, mivel azok nem egyékek, mint egyoldalú, 99 százaléban légből kapott pletykák. Ha az olyan újságírás sem népbűtás, akkor mi nem tudjuk, hogy mi az.

K. J. Szerdahely. Tudósítását köszönjük. Kéz- iratokat a szerkesztőség nem küldhet vissza.

Csiki Hirlap. Intézkedtünk. Sajnáljuk, hogy ko- rábban nem méltóztatnak figyelmeztetni, mert akkor ha- marabb utána néztünk volna.

S. S. Irja csak magát nyugodtan „növendékpap“- nak. Higgye el, nem vet sem a logika, sem a magyar nyelv szel eme ellen. A „pap“ szó a magyarban nemcsak miséspapot jelent, hanem általában az egyházi rendhez tartozó embert. Az egyházi rendnek pedig — úgy valljuk kisedel korántól — több fokozata van. E fokozatokat fejezik ki a „pap“, alapszó elé tett határozószavak, mint „alszer-pap“, „szer-pap“, „áldozó-pap“ és „növendék pap“. Codezink és egyéb régi nyelviemlékünk szokásából összeszedgetétek már a főpap, gyóntatópap, kispap, közpap, rómaspap, tarpap kifejezéseket, s bizonyára egyebet is találunk, hogy a „növendékpap“ összetételei magyaros voltát igazolhassák.

V. I. Mvásárhely. Nem jól emlékszik. Mikszáth meghatározása szellemesebb: „Az az antizemita, aki kel- letlenül jobban gyűlöli a zsidókat.“

R. J. Szászváros. Helyes. Az „íromba“ nem „szürkéi“ jelent, mint az „Alkotmány“ derék cikkirója

mondja, hanem „tarkát”-t. Egyébként így is helyes a követeztetése.

Orsz. Kath. Szövetség. Bpest. Köszönjük a szíves küldeményt, Ne csodálkozzanak azonban, hogy egy kissé módosítottunk rajta. Az újabb pesti írásoknak olyan idegen zamatjuk van, amit a mi erdélyi magyar lelkünk sehogyssem tud befogadni.

V. E. Kolozsvár. Csodálkozom türelmeden, hogy elnézett, mint meri Berde Isten nevézt kis i-vel írni az Erd. Múzeum lapjain, a magáét pedig nagy betűvel. Ez a helyesírás a tisztességes és gondolkodó emberek meggyőződése és... a magyar helyesírás bevett szabálya ellen van.

Pályázati hirdetés.

A csikcsicsói róm. kath. elemi iskolánál ujonnan rendszeresített *tanító*-női állásra pályázatot hirdetünk.

Javadalom: a közsegtől 100 K, államsegélyből 900 K; lakbér a közsegtől evnegyedest utolagos részletekben 100 K.

Felszerelt pályázatok folyó évi szeptember 20-ig alóírottához benyújtandók.

Csikcsicsó, 1912. évi aug. 19-én.

György Tyés,
iskolaszéki elnök.

Pályázati hirdetés.

Alattírt iskolaszék a gyimesközéplaki róm. kath. elemi iskolánál ujonnan szervezett III-ik tanítói, illetve tanítónői állásra folyó év szeptember 1-ig bezárólag pályázatot hirdet, melyre csak okleveles tanítónők pályázhatnak.

Jövedelme:

1. A község pénztárából felvévenként fizetendő 100 korona javadalom; valamint ugyanonnan 100 korona lakaspénz és 30 korona kertilletmény.

2. Államsegély 900 korona.

Köteleességek jegyzőkönyvben és díjlevélben lesznek felsorolva.

Gyimesközéplak, 1912. évi augusztus hó 18-án.

Róm. kath. iskola-zék.

Rózsafüzér és Kegytár-Ipar. Nagykászon, (Csik vármegye.)

Készítünk és raktáron tartunk.

Szentolvasókat: kokotin-, kókusz-, tömör üveg-, jeruzsálemi-, olajfa-, gyöngyház-, alabástrom-, korál-, és drágakőutánzatú szemekből, valamint valódi drágakővekből is, a legegyszerűbb, a legpazarabb fűzésűig, a legkülönbözőbb választékban, a legolcsóbban. — Rózsafüzér tartók, Szentképecskék imakönyvekbe, rengeteg választékban; remek fali képek, rámmával vagy anélkül, (az összes névszavakat kaphatók); gyönyörű francia képecskék, granitéé, kromó, opalines, hártaképek, acélmetszet, valamint csipkés acélmetszetek, zárdaképecskék; stb. stb. Keresztelési-, bérmlási-, gyónási-, első szent áldozási-, házassági-, primiciái-, és egyéb

alkalmi emlékképek rengeteg s szebbnél-szebb választékban, olcsón; Mária-kongregációi és más társulati diplomák; művészi reprodukciók díszes keretben vagy anélkül; mind páratlanul olcsó áron. Valóságos jellegű és más szolid ábrájú képes levelezőlapok; legolcsóbban. Asztalra felállítható szentképecskék és kis maché-kápolnák, úgy egyszerű, mint díszes selyem kivitelben. Lurdi-víz eredeti palackokban. Lurdi szentélyek és szobrok másai (érintve a kegyhelyszobrához). Minden néven nevezendő skapulárek; valódi gyapjúból, igen izlésesen. Övek. Érmek: alumíniumból-, oxidált ujezüstből, ezüsből és aranyból is, dús választékban. Skapulárek pótló érmek. Remek nyakláncocskák. Függők. Erelekek, vallásos ábrákkal. Szent-szobrocskák. Egyesületi jelvények. Gyöngyház-árúk, (nippes, cassette.) Oxidált ujezüst gyűrűk, melltűk és kézelőgombok, az Úr Jézus, a szent Szűz vagy a Szentek ábráival; ezek ezüstben és aranyban is kaphatók. Szenteltvíztartók. Feszületek: álló-, fali-, faragott-, és haldoklók feszülete. Művészi plakettek. Nagy választék a legkülönbözőbb imakönyvekben, a legegyszerűbbtől a legpazarabb kötésűig. — Könyvesat oxidálva. Levélnehézek. Gyászkepek. Alkalmi ajándékok stb., stb. Bármily néven nevezendő kegytárgyak nálunk mind megkaphatók. Minden, még a legkisebb rendelés is a legnagyobb pontossággal lesz elintézve. S azért, ha bármit is óhajt, forduljon legnagyobb bizalommal hozzánk, előre is biztosítjuk, hogy várakozáson felül meg lesz velünk elégedve. Elküldés előtt: kívánatra a kegytárgyak meg is áldatnak, legnagyobb készséggel.

Kérjük alázattal bennünket pártolni.

Székely testvérek! Pártoljuk a székely ipart!

Nincs az a kegytár, mely nálunk ne lenne kapható!

Rendelési cím:

„Kegytár-Ipar“ (plebánia) Nagykászon.
Csik vármegye.

Templomok, oltárok, szószékek festését és aranyozását elvállalja a legjobb kivitelben és jutányos árban

URBÁNSZKY FÜLÖP mőfestő

KOLOZSVÁR, Sörház-u. 2.

Költségvetést, új tervek készítését díjtalanul elvállalom.

Fleischer János

(Keresztény katolikus cég.)

egyházi ruha és reverenda szabó

PÉCS, Ferencak-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott **reverendák** és **cimádák**, **papi civil öltönyök** előállítására. Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. **Mindennemű egyházi ruhák:** casualak, pluvialék velumok, baldachinukok, minisztráns ruhák zászlok, lobogók, karingek, álbák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre sem Bécsbe menni. Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi céggel úgy **szabászat, mint ár és minőség** tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltetnek.

Költségvetés és árjegyzék ingyen!

Személyesen is megjelenek!

A pécsi 1907. évi orsz. kiállításon az Orsz. Iparegyesület által nagy ezüst éremmel kitüntetve.

Számos évek óta a pécsi székesegyház és sok más plebáni templom viaszgyertya, örökmecs, olaj szállítója.

Alapított 1829-ben.

Telefonszám 424.

KRISZTIAN JÓZSEF és FIA
méhviaszgyertyagyár, méz, fáklya és viasz raktára
PÉCSETT. Főüzlet: Szigeti országút 3. sz.
Fiókuzet: Jókai-tér 9. szám.

Ajánljuk a főtiszt. plebános urak becses figyelmébe kitűnő minőségű és az egyház rendeletének megfelelő valódi méhviaszból készített templomi és egyéb viaszgyertyáinkat bármily nagyságban és az összes templomi kellékeket.

Kívánatra árjegyzékünket bérmentve küldjük.

Ruzsinszky Béla

géperőre berendezett
oltárépítő műhelye
PÉCS, MAJLÁTH-U. 25. SZ.

Megbízható katolikus cég!

A pécsi orsz. kiállításon az iparművészeti
társulat által arany éremmel kitüntetve.

Készít és elvállal

mindennemű templom berendezési és fel-
szerelési tárgyak, u. m.:

oltár, szószék, gyóntató-
szék, templompadok,
szentély-korlát és egyéb
felszerelési tárgyak készi-
tését, szállítását, régi
oltárok aranyozását és
átalakítását.

Pontos rajzzal és költségvetéssel
készítjük a munkákat.

Több kisebb méretű vagy több na-
gyobb megrendelésnél személyes
megjelenés.

Lelkiismeretes kiszolgálás!

Több elismerő nyilatkozat!

Püspöki Lyceumi Könyvnyomda

bérlő SCHÄSER FERENC
KÖNYV- és PAPIRKERESKEDÉS, KÖNYVNYOMDA
KÖNYVKÖTÉSZET — GYULA FEHÉRVÁR.

Ajánlja dúsán felszerelt raktárát mindennemű irodai
cikkben, író- és fogalmazványpapírosokban, stb.

Teljes irodaberendezések modern amerikai rendszerben.

Egyházi nyomtatványok

mindig raktáron vannak és azonnal szállíthatók.

*Linotyp betűszedő- és más új gépek-
kel fölszerelt könyvnyomdánkban
mindennemű nyomtatványok kifogástalan minő-
ségben versenyképes árák mellett készíttetnek.*

Minden — bárhol és bárki által hirdetett könyv, zenemű vagy folyó-
irat általam eredeti áron beszerezhető. Árjegyzék és költségvetés ingyen!

Boda József

orgona- és harmonium-építő
CSIKTAPLOCÁN.

Van szerencsém a főtiszt. papság és m. t.
egyháztanács tudomására hozni, miszerint
orgona- és harmonium-építő

műhelyemet

teljesen ujjonnan
rendeztem be, minek
utánna módomban áll a
legnagyobb szabású
orgona-építést is
elvégezni. Bárminemű
javításokat átalakításo-
kat jutányos áron,
pontosan eszközölök.

A n. é. közönség pártfogását
kéri, kiváló tisztelettel

Boda József orgona- és harmonium-építő
CSIKTAPLOCÁN.

ALAPITVA 1898.

ALAPITVA 1898.

Valóban jó

és szépen égő

méhviaszgyertya

4 kilótól kezdve bérmentve
kapható

Dokupil Lajos
viaszgyertya gyárosnál
NAGYLÉVÁRDON.

(Pozsonymezőye.)

Nagyobb vételnél 15—20%
árengedmény.

Árak különként:

2-40 K., 3-20 K., 4 K., 5 K., II.